

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת ניצבים תשע"ב שנה ב' גליון 58

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: תפקיד השופר – להביא את האדם לקיום רצון ה' מתוך אחדות

שמובא במדרש (פסיקתא רבתי פסקא כ"ג. ויק"ר כט, א), ומסיים וז"ל: ומכאן סמך למה אדם נידון בראש שהנה יותר מבשאר ימים, ואף בשמים יש אות, שמזל החודש מאזניים, כי בו פלס ומאזני משפט לה' וכו'. יעו"ש כל דבריו.

נמצא, כי תפקידנו ביום ראש השנה לתקן את חטאו של אדם הראשון שנכשל בעץ הדעת.

והנה, חטא עץ הדעת נבע מהשותפות של אדם הראשון וחווה, שכן שבתחילה נברא אדם הראשון יחידי, ורק לאחר מכן נתנו לו את חווה, וכפי שהגמרא בסנהדרין (לה: מתארת: 'שעה שביעית נזדווגה לו חווה'. ועל הפסוק (קהלת ז, כ"ט) "אשר עשה האלהים את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים" מבאר רש"י: "את האדם" – אדם הראשון, "והמה ביקשו חשבונות רבים" – ברגע שנזדווגה לו חווה בקשו מחשבות של חטא (אע"פ שעוד לא היה החטא עד השעה העשירית). כלומר, רק עם בריאת האשה, שהאדם כבר אינו לבדו, באו מחשבות של חטא לעולם.

ואכן גם כל עונשו של אדם הראשון לא היה על האכילה, אלא על ששמע לקול אשתו, וכמאמר הכתוב (בראשית ג', י"ז): "ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך ותאכל מן העץ וגו'".

דבר זה באים לתקן ביום ראש השנה על ידי התקיעות, שמצב של תרועה של חטא, אשר בא על ידי רעות וחברות, יבוא ליד תיקון. ולכן עיקר המצוה היא "לשמוע קול שופר" כדי לתקן את השמיעה של אדם הראשון ששמע בקול אשתו.

מטעם זה השופר רומז על אחדות, כמו שמצינו במסכת ראש השנה (כו.), שאביי הביא טעם מדוע

מפסוקי התורה אנו למדים שבראש השנה יש לתקוע בשופר שלוש סדרות של תקיעות, ושכל סידרה מורכבת משלושה קולות: תקיעה בתחילתה, תרועה באמצעיתה, ובסיומה תקיעה נוספת. הרי לנו שמן התורה היה צריך לתקוע בסך הכול תשע תקיעות בלבד.

אלא שהתעורר ספק מהי התרועה. ברור שהתרועה באה לבטא קול של צער וכאב, הרומז למשבר ולחטא. אבל השאלה איך צריכים לבטא זאת: האם בקולות בינוניים של שברים, הדומים לאנחות, או בקולות קצרים של תרועה, המזכירים בכי קטוע. או אולי יש לבטא את התרועה בשני הסוגים הללו, כלומר, להתחיל בקול של שברים ולהמשיך בתרועה, כמו אדם שמתחיל להיאנח ופורץ לאחר מכן בבכי (עי' ראש השנה לד.).

והנה, סדר התקיעות בא לרמז על מצבו הרוחני של האדם, שהתקיעה הראשונה הפשוטה רומזת למצב המתקון שהיה לפני החטא, והתרועה רומזת לחטאים, למשברים ולנפילות, והתקיעה שמסיימת כל סדרה רומזת לתיקון שנעשה על ידי התשובה.

נמצא כי המצב של החטא נקרא בשם "תרועה", ויש לדקדק שכן תרועה הוא מלשון "רעות" – חברות, וכיצד מצב של רעות וחברות מביא לידי חטא חס ושלום?

הר"ן בחידושו למסכת ראש השנה (טז.) מסביר מדוע נבחר יום ראש השנה להיות יום הדין לכל באי עולם, כי ביום זה נברא אדם הראשון ובו ביום נצטווה שלא לאכול מעץ הדעת, ובו ביום חטא, ובו ביום חזר בתשובה ויצא זכאי, כפי

קרן של פרה פסול לשופר, משום "שופר אמר רחמנא ולא שנים ושלשה שופרות, והא דפרה כיון דקאי גילדי גילדי (- בכל שנה ושנה ניכרת תוספתו, והוא כמין גלד מוסיף על גלד ראשון, בתכליתו של ראשון תחילת השני. רש"י) מיתחזי כשנים ושלשה שופרות". כמו כן אומרים אנו בכל יום בתפילה: "תקע בשופר גדול לחרותינו ... וקבענו יחד מארבע כנפות הארץ".

כי תפקיד השופר לתקן את חטאו של אדם הראשון שנכשל על ידי אחדות עם אשתו.

לפיכך, במקום קדש הקדשים היו עומדים הכרובים ופניהם איש אל אחיו, לרמז כי השלמות האמיתית היא לקיים את רצון ה' גם מתוך אחדות. כמו כן מצינו אצל השופר "כיון דלזכרון הוא כבפנים דמי" (ראש השנה כו.), כלומר בתקיעת השופר חשובים ישראל ככהן גדול הנכנס אל קדש הקדשים, מקום הכרובים, כי עיקר התיקון של השופר להביא את האדם לקיים את רצון יוצרו מתוך אחדות.

אומר המדרש (דב"ר ד, ד): אתה מוצא יש שומע לאשתו ומפסיד ויש שומע לאשתו ומשתכר, כיצד? אדם הראשון שמע לאשתו והפסיד, מניין? שנאמר (בראשית ג, י"ז) "ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך" ויש ששמע לאשתו ונשתכר זה אברהם, מניין? שנאמר (לך לך ט"ו, ב) "ותאמר שרי אל אברם הנה נא עצרני ה' מלדת בא נא אל שפחתי אולי אבנה ממנה וישמע אברם לקול שרי" וכו'. ע"כ.

אברהם אבינו אשר זכה לתקן את חטאו של אדם הראשון, ואף שהיה הסמל של בין אדם לחבירו, לא נגרר אחר דעתם של האחרים, תיקן את בחינת השמיעה של אדם הראשון, ולכן הוא נצטווה "כל אשר תאמר לך שרה שמע בקולה", שעל אף שאדם הראשון שהלך אחר אשתו נכשל, לעומתו אברהם אבינו שתיקן בחינת האחדות, עברו האחדות לא מביאה למכשול ח"ו, אלא להיפך למעלה ולשלמות, ולכן יכול היה לשמוע לקול אשתו.

לפיכך עם ישראל אשר ידע שעיקר תפקידם בעולם הוא לתקן את חטאו של אדם הראשון, אמרו בעת מעמד הר סיני: "נעשה ונשמע", היינו, על ידי מעשה המצוות נתקן את ה"נשמע" שאדם הראשון נכשל בו.

כמו כן התנא הקדוש רבי עקיבא אשר בעצת אשתו הלך ללמוד תורה (נדרים נ. כתובות סב.), הרי תיקן את חטאו של אדם הראשון, שהשתמש בשמיעה לילך אחר ה'. ומצינו שנקרא "קרח" (עי' בכורות נח. וברש"י שם), ויש לומר שנקרא כן משום שתיקן את חטאו של קורח וזהו "קרח" (כמו כן קורח היה מבני הלויים ולא היה לו שיער).

שכן על הפסוק (משלי י"ד, א'): "חכמות נשים בנתה ביתה ואולת בידיה תהרסנו". אומרים חז"ל (סנהדרין קי.): "חכמות נשים בנתה ביתה" - זו אשתו של און בן פלת, "ואולת בידיה תהרסנו" - זו אשתו של קרח ועדתו. נמצא כי קרח נכשל בחטאו של אדם הראשון שהלך אחר עצת אשתו, והאחדות הביאה אותו למכשול ולטעות. ורבי עקיבא ששמע לקול אשתו לטובה, תיקן זאת ולכן נקרא "קרח".

באותה דרך יש לפרש, שמצינו כי רבי עקיבא היה גלגולו של יששכר בן יעקב, וכמו שכתב בילקוט ראובני (פרשת וישב בשם המגלה עמוקות) וז"ל: רבי עקיבא היה גלגול יששכר, וכמו שיצאה לאה לקראת יעקב ויצא ממנו יששכר, כן יצאה יעל לקראת סיסרא ויצא ממנו רבי עקיבא. ע"כ. ועוד כתב הילקוט ראובני (פרשת ויחי בשם ציוני) וז"ל: יששכר חמור גרם - זה רבי עקיבא. ע"כ.

ואכן אצל יששכר מצינו שתיקנו את בחינת השמיעה, כמובא בילקוט שמעוני (פרשת בלק רמז תשס"ז) וז"ל: מי יכול למנות שכרן של בחורי ישראל ... לובש בגדים של שבת ושל מועד ונכנס ומתאבק בעפר לשמוע לזקן ולשמוע דברי תורה. הוא שיעקב אמר לישישכר: מי גרם לך להיות בן תורה - שאתה רובץ בעפר ובאשפתות. "יששכר חמור גרם" - למה? "רובץ בן המשפתיים". ע"כ. הרי ששבט יששכר תיקן את בחינת השמיעה של אדם הראשון, כאשר היו הולכים ושומעים דברי תורה מפי החכמים והזקנים.

ולכן רבי עקיבא שתיקן בחינת השמיעה על ידי ששמע לקול אשתו, הוא גלגול יששכר שגם תיקן את בחינת השמיעה, על ידי שמיעת דברי תורה.

(השבוע מצורף גליון נוסף בענייני ראש השנה, בברכת כתיבה וחתימה טובה. תשע"ג ראשי תיבות: תהא שנת גאולת עולם).